

Godsdienstige stellingname collega

Je werkt op een openbare basisschool en hebt kinderen van verschillende nationaliteiten in je groep. Een van je collega's draagt een hoofddoek. De kinderen uit haar groep scoren goed bij verschillende toetsen, maar niet alle ouders zijn gelukkig met haar godsdienstige stellingname.

Tijdens een huisbezoek bij ouders van Nederlandse komaf komt dat ter sprake. Een dochter van het gezin zit bij je collega in de groep. Het meisje komt soms met verhalen thuis waar de ouders niet blij mee zijn.

In de ochtendkring mogen de kinderen niet alle onderwerpen aan de orde stellen: vragen rond de zwangerschap van de moeder en verhalen over zwemmen in je blootje waren taboe. Bovendien zitten jongens en meisjes bij groepswork altijd in aparte groepjes.

De ouders stellen: "We hebben bewust voor openbaar onderwijs gekozen ... We verwachten van leraren een open opstelling en respect voor andere opvattingen. In onze maatschappij moeten kinderen volgens ons leren met zowel jongens als meisjes samen te werken.

We hebben al eens geprobeerd de juf uit te leggen wat wij onder openbaar onderwijs verstaan, maar het lukt niet haar duidelijk te maken wat wel en wat niet kan in de klas.

We weten niet goed wat we ermee aan moeten. Een gesprek aanvragen met de directeur vinden we te ver gaan.

Zou jij er niet eens met haar over willen praten? Als collega kun jij makkelijker een informeel gesprekje voeren over zoiets."

Klik op onderstaande links om eerst je eigen standpunt te bepalen. Ga je in op het verzoek van de ouders? Zo ja, waarom? Hoe pak je het aan? Zo nee, waarom niet? Hoe laat je de ouders merken de opmerkingen wel serieus te nemen. Hoe zet je het gesprek met hen voort? Stel je een tussenoplossing voor? Wat wil je daarmee bereiken? Hoe ga je te werk?

Geen school kan een leerkracht afwijzen op grond van het tonen van geloof

Maar wat als het geloof het onderwijs op de openbare school in de weg zit? Als een Islamitische onderwijzers op een openbare school wegens haar geloof mannen, collega's en

ouders, geen hand wil geven? Als een klassenassistent weigert in een kringgesprek uitleg te geven over aids - dat is in haar ogen een straf van God? Als een groepsleerkracht zijn of haar klas alleen ongemengd wil laten gymmen? Dan wordt er een levensovertuiging uitgedragen. En dat verdraagt zich niet met het beginsel dat de openbare school geen partij kiest in levensovertuigingen.

Bron: Luyendijk, Wubby. Openbare hoofddoek, lerares met hoofddoek zaait tweespalt in openbaar onderwijs. Uit: NRC 1 mei 1999.

Standpunt hoofddoekjes

De VOO heeft geen bezwaar tegen het dragen van hoofddoekjes, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- Bij een aanstelling moet vooraf duidelijk worden dat stagiaires en leerkrachten zich zullen inspannen onderwijs te geven overeenkomstig de beginselen van het openbaar onderwijs.
- Indien blijkt dat de islamitische geloofsovertuiging of welke andere overtuiging dan ook in de lessen wordt uitgedragen, neemt de schoolleiding maatregelen.

Via discussie met alle betrokkenen op de school moeten de grenzen worden afgebakend tussen 'gelijke behandeling' en de voor het openbaar onderwijs vereiste neutraliteit ter zake van leerkrachten.

Toelichting

Het dragen van hoofddoekjes door leerkrachten of stagiaires op een school voor openbaar onderwijs, als uiterlijk kenmerk vanuit religieuze overwegingen, moet worden toegestaan. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor: katholieke leerkrachten met een kruis aan een ketting, joodse leerkrachten met een keppel of sikh-leerkrachten met een tulband. Op een openbare school wordt immers onderwijs gegeven met eerbiediging van ieders godsdienst of levensovertuiging en de openbare school is open en tolerant. Het 'mits voldaan wordt aan voorwaarden' moet door de school zelf worden ingevuld.

Zolang een stagiaire of leerkracht niet in de lessen de Islam uitdraagt, ruimte laat voor alle levensovertuigingen en actief met alle verschillen in levensovertuiging iets doet in de lessen (actieve pluriformiteit) hoeft het geen probleem te zijn. Het al dan niet dragen van hoofddoekjes is niet bepalend voor de geschiktheid van een leerkracht om aan een openbare

school les te geven, maar de juiste attitude van de betreffende leerkracht. Het feit dat er ouders zijn die een hoofddoek wantrouwen, omdat deze zou staan voor strenge en intolerante opvattingen, is niet voldoende om de hoofddoek af te keuren. Het vergt wel discussie op school met alle betrokkenen. Met het team, met ouders en leerlingen. Wat voor de een problematisch en provocerend is, hoeft dat voor de ander niet te zijn. De ouders die een hoofddoek wantrouwen zal duidelijk gemaakt moeten worden waar het openbaar onderwijs voor staat. Pas als een stagiaire of leerkracht niet de voor het openbaar onderwijs vereiste neutraliteit in acht neemt en intolerante opvattingen in de school tot uiting brengt, dient de schoolleiding maatregelen te nemen. Noodzakelijk is het dat in sollicitatiegesprekken aandacht wordt besteedt aan wat het inhoudt om op een openbare school les te geven en wat van de leerkracht wordt verwacht. Ook islamitische stagiaires en leerkrachten moeten bepaalde onderwerpen die ze persoonlijk niet altijd onderschrijven aan leerlingen willen en kunnen overdragen, bijvoorbeeld seksuele voorlichting.

Bron: Standpunt Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO) hoofddoekjes, 1999.

Artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs (WPO, 1998)

1. *Het openbaar onderwijs draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden zoals die leven in de Nederlandse samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden.*
2. *Openbare scholen zijn toegankelijk voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienst of levensbeschouwing.*
3. *Openbaar onderwijs wordt gegeven met eerbiediging van ieders godsdienst of levensbeschouwing.*

Uitgangspunten identiteit openbare school

De openbare school is actief pluriform en discrimineert niet. Wat wil dat zeggen? Als je dat wilt weten, moet je luisteren naar wat de mensen in het openbaar onderwijs belangrijke uitgangspunten voor hun onderwijs vinden. Waar ze zo ongeveer hetzelfde over denken. Als je dat gemeenschappelijke denken op een rijtje zet, dan blijkt het om het volgende te gaan:

De openbare school

- schenkt nadrukkelijk aandacht aan de verschillende godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden in de Nederlandse samenleving;
- leert leerlingen om te gaan met vrijheid en verantwoordelijkheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en samenwerking;
- leert leerlingen een eigen sociale positie te ontwikkelen, zodat ze later deel kunnen nemen aan een democratische en pluriforme samenleving (nationaal, Europees en mondiaal);
- geeft leerlingen optimale kansen om hun schoolloopbaan met succes te voltooien (ook aan leerlingen uit achtergebleven of achtergestelde groepen in de samenleving, en aan hoogbegaafde leerlingen);
- hanteert de verscheidenheid aan normen en waarden bewust als aangrijpingspunt om het onderwijs vorm te geven;
- leert leerlingen visies uit te wisselen en bereidt ze er op voor dat zij als volwassenen moeten bijdragen aan een veelvormige samenleving;
- bevordert de integratie van allochtone leerlingen.

De identiteit van de openbare school maak je niet zichtbaar met mooie woorden. Het zijn de mensen die de identiteit van de openbare school zichtbaar maken: de schoolleiding, de leerkrachten, het onderwijsondersteunend personeel, de ouders en de leerlingen. Zij moeten waar maken, waar de openbare school voor staat. Zij moeten de actieve pluriformiteit van het openbaar onderwijs vorm geven in de school.

Hoewel iedereen, die daarvoor de bevoegdheid heeft, in principe benoembaar is bij het openbaar onderwijs, zal de school juist zoeken naar collega's die 'gaan' en 'staan' voor de uitgangspunten en identiteit van het openbare onderwijs.

Bron: Maarschalkerweerd, Arno. De identiteit van het openbaar onderwijs. Waar staat dat voor, waar gaat dat voor? VOO-reeks 45, 2000.

De leerkracht aan de openbare school

In de dagelijkse praktijk zijn het vooral de leerkrachten die moeten laten zien wat het betekent op een openbare school te zitten. En, dat betekent nogal wat voor de leerkrachten. Allereerst moet hij of zij natuurlijk een goede leerkracht zijn: goed met

leerlingen om kunnen gaan, goed les kunnen geven, ga maar door. Maar er is meer.
De openbare school mag van leerkrachten verwachten dat zij bijvoorbeeld:

- o vooroordelen willen opsporen en wegwerken;
- o godsdiensten, levens- of wereldbeschouwingen van hun leerlingen en diens ouders respecteren;
- o lesmateriaal screenen op rolbevestigende beelden en leerlingen erop attenderen;
- o impliciet en soms nadrukkelijk grondwettelijke waarden uitdragen, zoals democratische gezindheid en respect voor individuele vrijheden;
- o de identiteit van de openbare school waarin zij werken onderschrijven of op z'n minst respecteren;
- o bijdragen aan de discussie over de identiteit van de openbare school;
- o bereid zijn eigen waarden en normen en die van anderen ter discussie te stellen;
- o de emancipatie van achtergestelden en kansarmen bevorderen;
- o altijd in staat zijn hun keuzes te verantwoorden vanuit de waarden- en identiteitsuitspraken die gelden voor hun school.

Bron: Maarschalkerweerd, Arno. De identiteit van het openbaar onderwijs. Waar staat dat voor, waar gaat dat voor? VOO-reeks 45, 2000.

Emancipatie

In de schoolgids kan aandacht worden besteed aan de manier waarop de school omgaat met rolpatronen van meisjes en jongens, vrouwen en mannen. Het omgaan met verschillen is een van de doelstellingen van het openbaar onderwijs. Dit betekent ook dat de verschillende vormen en belevingen van seksualiteit aan de orde kunnen komen. Juist in het openbaar onderwijs, waar respect voor elkaar voorop staat, mag aandacht gevraagd worden voor onder meer homoseksualiteit bij meisjes en jongens en bij docenten. Dit zou op school bespreekbaar moeten worden gemaakt.

aandachtspunten

- o op welke manier wordt aandacht besteed aan emancipatie en roldoorbreking binnen het lesprogramma?

Bron: De schoolgids, handreiking voor ouders. VOO-reeks 38, 1999.

Pedagogische opdracht

Zeker op een openbare school speelt de pedagogische opdracht een grote rol en dient actief aandacht te worden besteed aan de verschillende normen en waarden. Gelijkwaardigheid, respect voor andersdenkenden en verdraagzaamheid staan op een hoog plan. De school moet leerlingen voorbereiden op het burgerschap in de pluriforme samenleving. In de dagelijkse omgang tussen leerlingen onderling en tussen leerlingen en leerkrachten moet dit tot uiting komen.

aandachtspunten

- hoe wordt de pedagogische opdracht ingevuld?
- hoe wordt leerlingen geleerd om te gaan met normen en waarden?

Bron: De schoolgids, handreiking voor ouders. VOO-reeks 38, 1999.